

Odgojiteljeva govorna interpretacija književnoumjetničkog teksta kao poticaj dječjem jezičnom razvoju

Čorak, Lana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:308522>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lana Ćorak

**ODGOJITELJEVA GOVORNA INTERPRETACIJA
KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA KAO POTICAJ
DJEČJEM JEZIČNOM RAZVOJU**

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lana Ćorak

**ODGOJITELJEVA GOVORNA INTERPRETACIJA
KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA KAO POTICAJ
DJEČJEM JEZIČNOM RAZVOJU**

Diplomski rad

**Mentor rada: doc. dr. sc. Jelena
Vignjević**

Zagreb, rujan, 2023.

Sadržaj

Sažetak	4
Summary	5
1. UVOD: DJEČJI JEZIČNI RAZVOJ I MOGUĆNOSTI NJEGOVA POTICANJA.....	1
1.1. Dječji jezični razvoj	2
1.1.1. Pripremni predverbalni period – dječji jezični razvoj do navršene prve godine	2
1.1.2. Dječji jezični razvoj nakon izgovorene prve riječi	3
1.2. Dječji jezični razvoj kao temelj uspješne komunikacije s okolinom	4
1.3. Poticajna okolina za dječji jezični razvoj	5
1.3.1. Poticajno obiteljsko okruženje	5
1.3.2. Poticajno okruženje za jezični razvoj u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	5
2. POSREDOVANJE KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA DJECI U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	7
2.1. Odgojiteljeva govorna interpretacija književnoumjetničkog teksta u jasličkim i vrtičkim skupinama	9
2.1.1. Odabir teksta za govornu interpretaciju	9
2.1.2. Priprema za govornu interpretaciju	9
2.1.3. Provođenje govorne interpretacije.....	10
2.1.4. Razgovor nakon govorne interpretacije	12
2.1.5. Aktivnosti nakon govorne interpretacije.....	12
2.1.6. Dobrobiti govorne interpretacije književnog teksta za jezični i ukupni razvoj djece	14
3. ISTRAŽIVANJE DJEČJEG DOĐIVLJAJA SLUŠANJA KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA, POSREDOVANOGA NA RAZLIČITE NAČINE (ČITANJEM, GOVORNOM INTERPRETACIJOM, AUDIOZAPISOM)	16
3.1. Metodologija	17
3.2. Provedba i rezultati istraživanja	17
3.2.1. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u jasličkoj skupini	18
3.2.2. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u srednjoj mješovitoj vrtičkoj skupini	20
3.2.3. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u mješovitoj vrtičkoj skupini.....	23
3.3. Rasprava	27
4. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA.....	30

Sažetak

Dječji jezični razvoj kompleksna je pojava na koju utječu biološki i okolinski čimbenici. Jezični razvoj pojedinca najintenzivniji je u ranom djetinjstvu jer je tada osjetljivo razdoblje za razvoj jezika, ali on nikada ne prestaje. Jezik je nužan za ostvarivanje svakodnevne komunikacije s okolinom. Okolinski čimbenici koji imaju najveći utjecaj na jezični razvoj djeteta jesu govorni modeli kojima je dijete izloženo, a to su roditelji i odgojitelji. Oni djeci posreduju različite stilove komunikacije i različite sadržaje te tako potiču dječje ovladavanje jezikom i jezičnim sposobnostima. Govorna interpretacija književnoumjetničkog teksta jedan je od najvrjednijih poticaja u tom kontekstu, posebno za leksičku sastavnicu dječjega jezičnog razvoja.

U ovom radu detaljnije se progovara o temi poticanja dječjeg jezičnog razvoja posredovanjem književnoumjetničkog teksta. Opisano je i istraživanje usmjereno na uočavanje dobiti govorne interpretacije na dječji jezični razvoj, dječjeg stava prema različitim oblicima slušanja teksta, dječjih reakcija na tekst te utjecaja slušanoga umjetničkoga teksta na igru djeteta. Istraživanje je pokazalo kako je dječja izloženost slušanju govorne interpretacij književnoumjetničkom tekstu značajno poticajna za dječje bogaćenje rječnika, komunikaciju s djecom i odgojiteljima, govorne reprodukcije riječi i izraza u tekstu i razumijevanja cjelovitog teksta. Primijećeno je kako je znatno manja zainteresiranost djece za čitanje teksta bez upotrebe govornih vrednota i za slušanje audiozapisa teksta. Ti zaključci mogu biti vrijedni za odgojiteljsku praksu i za daljnja promišljanja o mogućnostima poticanja dječjega jezičnoga razvoja u dječjem vrtiću.

Ključne riječi: govor, jezični razvoj, komunikacija, književnoumjetnički tekst, odgojno-obrazovni poticaj

Summary

Children's language development is a complex phenomenon that is influenced by biological and environmental factors. An individual's language development is most intense in early childhood because it is a sensitive period for language development, but it never stops. Language is necessary for everyday communication with the environment. The environmental factors that have the greatest influence on a child's language development are the speech models to which the child is exposed, namely parents and educators. They provide children with different styles of communication and different contents, thus encouraging children's mastery of language and linguistic abilities. Oral interpretation of a literary and artistic text is one of the most valuable incentives in this context, especially for the lexical component of children's language development.

This paper discusses in more detail the topic of encouraging children's language development through the mediation of a literary and artistic text. Also described is research aimed at observing the benefit of spoken interpretation on children's language development, children's attitude towards different forms of listening to a text, children's reactions to the text, and the influence of the listened artistic text on the child's play. Research has shown that children's exposure to listening to spoken interpretations of literary and artistic texts is a significant stimulus for children's vocabulary enrichment, communication with children and teachers, spoken reproduction of words and expressions in the text, and understanding of the entire text. It was noticed that children are significantly less interested in reading the text without using speech values and in listening to the audio recording of the text. These conclusions can be valuable for educational practice and for further reflection on the possibilities of encouraging children's language development in kindergarten.

Key words: communication, educational stimulus, language development, literary and artistic text, speech

1. UVOD: DJEČJI JEZIČNI RAZVOJ I MOGUĆNOSTI NJEGOVA POTICANJA

Dijete kao cjelovita individua ima složen razvoj koji se očituje kao kompleksna pojava. Svi dijelovi dječjeg razvoja međusobno su povezani i utječu jedan na drugi te jedan o drugome ovisi. Jezični razvoj djetetu je važan jer dijete se jezikom samoizražava i stupa u komunikaciju s okolinom. Sama govorna reprodukcija najvidljiviji je pokazatelj jezičnog razvoja, ali je to puno složeniji proces. Usvojene riječi potrebno je međusobno povezivati, a to je zahtjevan i dugotrajan proces koji nikada ne prestaje, nego postaje manje intenzivan s vremenom. Poveznice koje se stvaraju među riječima neprestano obogaćuju mentalni leksikon i strukturiraju ga. Tako dijete uviđa da može više predmeta imenovati istim imenom. Te veze nastaju spontano, svakodnevno i sporo. Što je jezik više razvijen, proces povezivanja riječi je manje intenzivan (Vrsaljko i Paleka, 2018, prema Grbavac, 2019).

Vrtić kao ustanova i odgojno-obrazovni djelatnici koji u njemu rade obvezni su poticati dječji razvoj i osigurati mu materijalno i socijalno okruženje u kojemu dijete može ostvariti svoje potencijale. Odgajatelj mora puno komunicirati sa svom djecom u skupini, jer je i slušanje važno za jezični razvoj pojedinca. Aktivnosti koje se odvijaju u vrtiću trebale bi uključivati razne oblike govornog izražavanja i komunikacije s odraslima i djecom međusobno (Kotarac, 2017).

Jedan od vrijednih načina poticanja dječjega jezičnoga razvoja svakako je i upoznavanje djece s književnomjetničkim tekstom. To se može ostvariti na različite načine – čitanjem bez emocionalne angažiranosti i naglašene uporabe govornih vrednota, ali i uz sve elemente interpretacije, što će intenzivirati i dječji doživljaj teksta.

Odgojiteljeva interpretacija književnog teksta, pokazala su istraživanja (usp. Vrsaljko i Paleka, 2018), najviše potiče razvoj dječje sposobnosti razumijevanja značenja teksta kao cjeline, kao i pojedinih riječi, te usvajanje glasovnog, morfološkog i leksičkog sustava. Tijekom razgovora o tekstu dijete vježba i sposobnost komunikacije i upotrebu raznih jezičnih oblika.

1.1. Dječji jezični razvoj

Jezični razvoj djeteta je važan zbog same važnosti korištenja jezika kao takvog. Jezikom se pojedinac služi svakodnevno, olakšava mu komunikaciju s okolinom, pomaže mu u socijalnom razvoju i obavljanju raznih zadaća.

Jezik se sastoji od sustava glasova, značenja, poretka, oblika riječi i društvene upotrebe jezika (Kenn i Masterson, 2004, prema Vrsaljko i Paleka, 2018). Za razvoj govora potrebna je organska osnova, a to su sluh, inteligencija, razvijena motorika, zvukovno zahvaćanje glasova i njihovo razlikovanje, te jezične sposobnosti. To nam govori kako su sva područja razvoja djeteta usko povezana i kako treba njegovati i poticati svako od njih (Kotarac, 2017).

Poznavanje faza razvoja govora omogućuje nam njegovo kvalitetno praćenje, a samim time i prepoznavanje odstupanja od uobičajenog tijeka razvoja i mogućnost rane intervencije u cilju sprječavanja razvoja govorno-jezičnih teškoća poput alalije, dislalije, mucanja, bradilalije i batarizma, razvoja poremećaja čitanja i pisanja, te poremećaja izgovora. (Škarić, 1988, prema Kotarac, 2017).

Tijekom djetetova cjelovitog razvoja određeni periodi nazivaju se osjetljivim razdobljima. U osjetljivom razdoblju dijete intenzivnije reagira na specifične podražaje i tako uspješnije uči i stječe nove sposobnosti. Rano djetinjstvo, od prve do treće godine djetetova života, je najosjetljivije razdoblje za razvoj jezika, u kojem se vrlo brzo događaju promjene na tom području. Prema Vygotskom odgojitelj dijete treba poticati da ulazi u zonu proksimalnog razvoja. To je razina između djetetova trenutna razvoja i njegova mogućeg razvoja (Posokhova, 2008, prema Grbavac, 2019).

1.1.1. Pripremni predverbalni period – dječji jezični razvoj do navršene prve godine

Razvoj dječjeg govora možemo pratiti kroz periode i faze. Pripremni predverbalni period sadrži četiri faze, a odnosi se na razdoblje od djetetova rođenja do dvanaest mjeseci starosti, odnosno do prve smislene izgovorene riječi. Kroz četiri faze možemo pratiti promjenu namjene korištenja glasa kod djeteta i njegov razvoj (Pitanti, 2017).

U prvoj fazi dijete se spontano glasa i prenosi okolini svoje emocije i potrebe kroz glas proizvedeći zvukove poput plaća, uzdisanja, zijevanja. To su zvukovi karakteristični za svu novorođenčad u svijetu. U drugoj fazi dijete se direktnije obraća majci gukanjem, smijanjem, plaćem, ali počinje i reagirati na govor roditelja i njihovo obraćanje njemu. U trećoj fazi dijete izgovara određene slogove, spaja slogove, brblja, istražuje glas, mijenja intonaciju. Izraženija su glasanja kojima dijete izražava zadovoljstvo, a vrlo je sposobno glasom usmjeravati pozornost na sebe. Mogu se prepoznati točno određeni slogovi koje je dijete savladalo i koje često izgovara. U četvrtoj fazi dijete počinje spajati slogove, ponavlja isti slog više puta. Dijete izravno oponaša glasove koje čuje i počinje ga više zanimati razgovor (Pitanti, 2017).

U prvoj godini dijete počinje glas povezivati s emocijama i mijenja ga sukladno njima, povećava se broj riječi koje dijete razumije, a prisutna je i prva smisljena riječ. Kroz prvu godinu dijete je naučilo i „ja, pa ti” način komunikacije, odnosno vježbalo je slušanje sugovornika nakon izgovorenoga i odgovaranje na ono što je sugovornik rekao. Nakon pojave prve smisljene riječi započinje lingvistička faza koja traje do automatizacije govora (Velički i Katarinčić prema Kotarac, 2017).

1.1.2. Dječji jezični razvoj nakon izgovorene prve riječi

Tijekom druge godine života dijete se koristi uglavnom jednosložnim i dvosložnim riječima, te ih povezuje i stvara prvu rečenicu od dvije riječi. Primjećuje razliku u tonovima koje izgovara odrasla osoba. Uglavnom imenuje predmete, tako da u njegovu govoru prevladavaju imenice, ali i jednostavni glagoli. Prve riječi se odnose na osobe koje ga okružuju i predmete koji su mu važni (Pitanti, 2017).

U trećoj godini života dijete se koristi rečenicama sastavljenima od dvije ili tri riječi, te intenzivno bogati rječnik. Te rečenice su uglavnom sastavljene od imenice i glagola. U toj dobi djeca mogu koncentrirano pratiti radnju kraće priče (Pitanti, 2017). U bogaćenju rječnika dijete povremeno istraživanjem, isprobavanjem i jezičnim igrama stvara samo nove riječi, oponaša ono što je čulo u okolini ili je potaknuto nečim viđenim (Kotarac, 2017).

Od četvrte do šeste godine gramatičke strukture u djetetovu govoru sve više nalikuju standardiziranom govoru, a rječnik se neprestano bogati. Jezik se ostvaruje u vizualnom i

auditivnom obliku, a djeca predškolske dobi najviše koriste auditivni oblik jezika, odnosno govor (Pitanti, 2017).

1.2. Dječji jezični razvoj kao temelj uspješne komunikacije s okolinom

Razvoj jezika kod pojedinca započinje zbog potrebe za zadovoljenjem dvije potrebe, a to su shvaćanje svijeta u kojemu raste i potreba za komunikacijom. Jezik omogućuje lakšu komunikaciju, a time doprinosi i stvaranju socio-emocionalnih odnosa. Rođenjem djeteta počinje svoju prvu komunikaciju plaćem, njegovo glasanje je refleksno i spontano, ali njime prenosi poruku svijetu koji ga okružuje (Starc i sur., 2004, prema Kotarac, 2017).

Govor je realizacija jezika, jezik u upotrebi, a predstavlja najzastupljeniji način prenošenja poruka. Govoreći izražavamo svoje misli i osjećaje, a to činimo kombinirajući glasove i riječi u smislene cjeline (Šego, 2009). Prenosjenje poruka je iznimno važno svim ljudima, a pogotovo djeci. Od najranije dobi djeca vokaliziraju i nastoje najčešće roditelju prenijeti određenu poruku. Komunikacija može biti verbalna i neverbalna, obje su jednako važne, a poruka se najkvalitetnije prenosi međusobnim nadopunjavanjem verbalne i neverbalne komunikacije (Pitanti, 2017). Konkretno ostvarenje jezika, govor, prema Vygotskom doprinosi socijalnom razvoju djeteta jer ono doprinosi povezivanju s drugom osobama i ponaša se kao sredstvo kojim govornik djeluje (Vrsaljko i Paleka, 2018).

U vrtiću djeteta ima jedinstvenu priliku planirane poticaje u odgojno-obrazovnom procesu komentirati i verbalno opisivati s mnoštvom vršnjaka. Vjerojatno je da je svaki pojedinac drukčije doživio tekst i samu govornu interpretaciju, ovisno o njegovim interesima. Razgovor potaknut samom interpretacijom bogati komunikacijske i socijalne vještine. Tako se značajno razvija društvena upotreba jezika kao njegov podsustav (Čudina-Obradović, 2010, prema Grbavac, 2019). Primjetno je kako djeca mlađe i jasljičke dobi komunikaciju uglavnom usmjeravaju prema odgojitelju i odraslim osobama, dok djeca predškolske dobi komunikaciju usmjeravaju prema drugoj djeci u skupini (Ljutić, 2020).

1.3. Poticajna okolina za dječji jezični razvoj

Jezični razvoj je uvjetovan biološkim preduvjetima i međudjelovanjem s okolinom. Međudjelovanje se ne odnosi samo na aktivnost koja je usmjerena na dijete, nego i na djetetovu aktivnost u kojem je ono govornik i slušatelj (Nettelbladt i Hakansson, 1991, prema Blaži, 1994). Okolinske čimbenike koji utječu na dječji jezični razvoj čine: utjecaj roditelja, odgojitelja, medija, socioekonomskog statusa obitelji, redoslijeda rođenja i spola djeteta (Bičak, 2021).

1.3.1. Poticajno obiteljsko okruženje

Osobe s kojima dijete provodi najveći dio vremena imaju veliku ulogu u razvoju dječjeg govora. Poticajno jezično okruženje u prvom redu podrazumijeva prirodno obiteljsko okruženje u kojemu dijete od roditelja izravno usvaja jezične oblike i bogati rječnik. Roditelji s djetetom trebaju komunicirati od rođenja, obraćati mu se, verbalizirati svoje radnje, pjevati mu i čitati mu. Dijete će razumjeti puno riječi prije nego što će moći reproducirati neku od njih. Dijete velik dio svojih ponašanja do dobi od sedam godina života čini po uzoru na ljude s kojima je u interakciji, modele (Bubalo, 2021). Postavljanje pitanja djetetu i velika količina direktnog obraćanja djetetu imaju najveći utjecaj na uspješnost dječjeg govornog razvoja. Roditelji, a u većoj mjeri majke, često komuniciraju s malom djecom na specifičan način i pojednostavljaju izraze. To je u određenoj mjeri pogodno za jezični razvoj, ali pretjerano prilagođavanje govora djetetu može utjecati negativno na njegov jezični razvoj (Čudina-Obradović, 2003, prema Pitanti, 2017).

1.3.2. Poticajno okruženje za jezični razvoj u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Odgojitelji u dječjim vrtićima imaju velik utjecaj na dječji jezični razvoj. Govor je socijalni fenomen i predstavlja složen proces u kojem ljudsko okruženje predstavlja najvažniji čimbenik njegova ostvarenja i usvajanja (Posokhova, 1999, prema Pitanti, 2017). Stručnjaci u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju promišljanjem i kvalitetnom pripremom

doživljaj književnoumjetničkog teksta mogu prezentirati djeci, te tako pridonositi razvoju njihove književne spoznaje (Musa, Šušić, Tokić, 2015). U govorenom tekstu naglašavaju se njegove posebnosti i tako se kreira umjetnički doživljaj interpretacije. Interpretirati se mogu lirika, proza i drama. Govor je osnovno izražajno sredstvo u interpretacijama (Podbevšek, 2008).

Djeca velik dio vremena provode u dječjem vrtiću, te su izloženi govoru vršnjaka i odraslih u ustanovi. Odgajatelji su stručnjaci koji djetetu predstavljaju govorni model, trebaju se slušati hrvatskim standardnim jezikom i u odgojno-obrazovnom radu svakodnevno planirati aktivnosti koje uključuju poticanje dječjeg jezičnog razvoja. Korištenje standardnog jezika važno je jer dijete u ranoj dobi jezik usvaja brzo i prirodno, te se u tom razdoblju intenzivnog razvoja nastoji biti čim kvalitetniji govorni model djetetu (Pitanti, 2017). Govorni model koji pojedinac čini djetetu je osnovni način učenja govora i temelj za njegov daljnji razvoj. Treba što više komunicirati i opisivati radnje, na taj način pružiti djetetu neiscrpan izvor govornog poticaja. Kada se radnje koje se odvijaju svakodnevno opisuju verbalno, dijete postupno počinje povezivati riječ s radnjom. Tako se djetetov govor razvija dugoročno. S obzirom na činjenicu da svaka riječ predstavlja neki objekt, ideju, radnju, osobu možemo zaključiti kako je jezični razvoj povezan s kognitivnim razvojem (Kotarac, 2017).

Redovitim i planiranim provođenjem aktivnosti usmjerenih na jezični razvoj djeteta i redovitim čitanjem, odgojitelj djetetu pomaže u stvaranju rutine čitanja koja se može zadržati i do vremena kada dijete postane samostalni čitač. Aktivnosti koje odgojitelj planira moraju biti ugodne i zabavne djetetu. Dijete se ne smije osjećati kao da je prisiljeno sudjelovati u aktivnosti, nego ga aktivnost treba zainteresirati.

Važno je i da prostorno-materijalni uvjeti budu zadovoljavajući, a to podrazumijeva oformljen centar početnog čitanja i pisanja, bogatstvo materijala, slikovnica, časopisa i slično (Pitanti, 2017). Kada je u sobi dnevnog boravka skupine organiziran dio u kojem djeca imaju naviku čitati i listati slikovnice, onda će na tom mjestu imati veću koncentraciju kada će odgojitelj provoditi vođene aktivnosti koje uključuju upotrebu slikovnica i knjiga. Prostor za čitanje omogućuje djeci da prepoznaju ugodnost samog procesa. Prostor je moguće obogatiti i mekanim površinama, te jastucima, a potrebno je pripaziti da izvor svjetlosti bude u blizini (Posokhova, 2008, prema Grbavac, 2019).

2. POSREDOVANJE KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA DJECI U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Čitanje naglas se prema kvaliteti interpretacije može podijeliti na četiri stupnja: čitačko, spikersko, minimalno interpretativno i dobro interpretativno čitanje (Škarić, 2003, prema Pletikos Olof i Vlašić Duić, 2016) Svako čitanje na glas kojemu je dijete izloženo nije interpretativno, ali njemu treba težiti. Samo čitanje teksta je nabranje riječi bez unošenja emocija i stavova, ono nije zanimljivo djeci i ne pomaže im u jezičnom razvoju. Interpretacije su zabavne, korisne, dinamične, kreativne i zahvaljujući njima dijete je primamljeno slušati i razmišljati o tekstu (Merey Sarajlija, 2020). Interpretativno čitanje pobuđuje emocije kod slušatelja i pomaže mu da uoči ljepotu teksta (Pletikos Olof i Vlašić Duić, 2016).

Odgojiteljeva interpretacija književnog teksta od velike je važnosti za dijete jer je djetetu najprirodnije slušati priču iz usta govornika. Dijete slušajući razvija sposobnost razumijevanja govora drugih, uočava gramatičke strukture u rečenicama, pamti određene fraze, uočava rime i ima usmjerenu pažnju i koncentraciju. Umjetnički tekst odgojitelj, koji zauzima ulogu interpretatora, može naučiti napamet ili ga čitati. Ako tekst nije naučen napamet, poželjno je barem određene fraze zapamtiti napamet kako bi se lakše mogle promatrati reakcije slušatelja. Višestrukim čitanjem teksta prije same interpretacije odgojitelj intenzivira dojam koji tekst ostavlja i bolje razumije što je autor teksta želio izazvati kod čitatelja (Crnković-Nosić, 2008). Djeca mlađe dobi preferiraju slušati priče iz slikovnica jer u njima imaju i ilustracije ili fotografije koje uglavnom prate pročitano, te je zbog toga djeci lakše pratiti radnju priče. Kod djece starije i predškolske odgojne skupine slikovnice je potrebno postepeno zamjenjivati čitanjem iz knjiga jer se time kod djeteta razvija koncentracija i logičko povezivanje događaja (Pitanti, 2017).

Odgojiteljeve interpretacije teksta od velike su važnosti i za razvoj predčitalačkih vještina djeteta jer djeca slušajući mogu uočavati glasove i njihove veze. Slušanje može biti aktivno i pasivno. Aktivno slušanje je ono koje je važno za razvoj jezika, njime pojedinac razumje i doživljava razne sadržaje, usmjerava pažnju na govor i interpretaciju i pamti ono što je čulo (Kotarac, 2017). Samo čitanje teksta ne pridonosi razvoju govora, već izražajno čitanje popraćeno razgovorom i objašnjavanjem, pitanjima i zaključcima. Razumijevanje velikog broja riječi u minuti, smisla i značenja teksta je vještina koja je potrebna djetetu prije nego što nauči čitati. Predčitalačke vještine potrebno je razvijati u predškolskoj dobi kako bi

dijete u školskoj dobi lakše usvojilo vještine čitanja i pisanja koje pridonose cjelovitnom bogaćenju rječnika i jezičnom razvoju (Pitanti, 2017). Sama izloženost slikovnicama i knjigama od najranije dobi potiče djecu da u budućnosti budu zainteresirana za korištenje knjiga.

Dijete posjeduje aktivni i pasivni rječnik. Pasivnom rječniku pripadaju riječi koje pojedinac razumije, ali ih se njima ne koristi u govoru. Aktivni rječnik su riječi kojima se dijete redovito koristi u govoru i čije značenje u potpunosti razumije. Redovitim interpretativnim čitanjem književnih djela izlažemo dijete mnoštvu riječi, te potičemo upotrebu njegova pasivnog rječnika (Pitanti, 2017).

Razumijevanje teksta navodi se kao glavni cilj interpretativnog čitanja, a to je ujedno i jedan od glavnih ciljeva koje interpretator želi postići interpretativnim čitanjem. Čestim slušanjem pročitane teksta dijete vježba vještinu razumijevanja teksta, što će mu olakšati trenutak kada će samo krenuti čitati (Pletikos Olof i Vlašić Duić, 2016).

Razumijevanje teksta sastoji se od četiri razine razumijevanja. Prva razina je jezična, ona uključuje uočavanje gramatičkih struktura, prepoznavanje riječi i uočavanje nepoznatih riječi, uočavanje sintakse, epiteta i ukrasa. Druga razina je značenjska, ona podrazumijeva razumijevanje osnovnih i prenesenih značenja. Treća razina je ustrojna, te ona podrazumijeva razumijevanje glavne misli teksta. Kulturna razina je četvrta, te se ona odnosi na razumijevanje konteksta književnog djela. Svaka od razina razumijevanja treba se sagledavati sukladno dobi slušatelja i kompleksnosti izabranog djela u odnosu na slušateljevu dob (Pletikos Olof i Vlašić Duić, 2016).

Interpretacijom se utječe na dječje razumijevanje teksta, radnje, ali i pojedinih riječi unutar teksta, a stvara se i osjećaj ugone i ljepote. Na djetetov doživljaj teksta utječe i njegova mašta jer ona utječe na dječje osjećaje i osobni doživljaj lijepog. Odgojitelj potiče aktivnosti kao što su prepričavanje teksta, osmišljanje drugačijeg završetka, reproduciranje teksta ili dijelova pjesmica, a time potiče djecu na istraživanje književnosti i jezika. Interpretativnim čitanjem moguće je utjecati na doživljaj teksta, ali i zainteresirati djecu za aktivnosti vezane za književnost i zadržati dječju pozornost (Rosandić, 2005, prema Pitanti, 2017).

2.1. Odgojiteljeva govorna interpretacija književnoumjetničkog teksta u jasličkim i vrtićkim skupinama

2.1.1. Odabir teksta za govornu interpretaciju

Prvi korak u interpretaciji je odabir teksta kojeg će govornik interpretirati publici. Tekstovi koje odgojitelj interpretira djeci moraju biti primjereni njihovoj razvojnoj dobi. U jaslicama to su uglavnom jednostavni tekstovi, s jednostavnom radnjom koja je bliska djetetu. U toj dobi slikovnice predstavljaju iznimno koristan alat za učenje novih riječi (Pitanti, 2017). Dijete tijekom čitanja često postavlja pitanja odgovajatelju kao što su „Što je to?” i na taj način usvaja nove riječi. Slikovnice često sadrže tekstove koji se interpretiraju djeci te dobi, a one zatim služe kao alat kojim se djeci još više može približiti radnja djela i koristi se kao poticaj aktivnostima koje se provode nakon provedene interpretacije. Nakon intenzivnog korištenja slikovnica u odgojno-obrazovnom radu djeca i sama prihvaćaju praksu listanja i pregledavanja slikovnica, te počinju međusobno komunicirati o sadržaju.

Potrebno je individualno procijeniti trenutnu razinu djetetova razvoja i sadržaje prilagoditi procijenjenoj razini. Zato je za interpretaciju književno-umjetničkog teksta vrlo važno izabrati tekst koji je djetetu zanimljiv, prilagođen dobi, ali dovoljno izazovan da ih potakne na sljedeću razvojnu stepenicu (Grbavac, 2019).

Rima u pjesmama pokazala se posebno važnom djeci. Pjesme koje sadrže rimu puno su zvučnije i zadržavaju dječju koncentraciju. Ako je tijekom interpretacije pjesme dječja koncentracija u nekom trenutku izgubljena ona se vrlo brzo vraća naglašavanjem rime. Djeca starije dobne skupine vrlo brzo pamte rimovane pjesme, a djeca mlađeg uzrasta pamte koja riječ se rimuje s kojom i izgovaraju je tijekom interpretacije. Uočavanjem rime djeca primjećuju zvučnost riječi. Književna djela koja sadrže rimu predstavljaju dobar izbor teksta za interpretaciju, ali ona nije nužna kako bi interpretacija bila uspješna.

2.1.2. Priprema za govornu interpretaciju

Nakon što je odgojitelj izabrao tekst za interpretaciju, kako bi doživljaj djela bio potpun i kvalitetan, on se mora unaprijed pripremiti za interpretaciju. Prema Rosandić (2005)

ta priprema uključuje razumijevanje svih riječi teksta, poznavanje znakova u tekstu, poznavanje slojeva teksta, poznavanje vrednota jezika, glasovnog ustrojstva teksta, sposobnost zamišljanja i uspostavljanja kontakta s djecom – slušateljima. Važno je unaprijed dobro proučiti i analizirati tekst, doživjeti ga i osjetiti kako bismo to mogli prenijeti tijekom interpretacije. Analiziranjem sadržaja, tema, emocija, misli i jezika i stila unutar teksta pojedinac može shvatiti autorovu poruku. Ponekad su uz tekst navedene i upute za čitanje (Pitanti, 2017).

Uz pojam govorna interpretacija usko se veže pojam interpretativno čitanje, koje sadrži jednake vrednote kao i govorna interpretacija, ali podrazumijeva čitanje s podloška, dok je govorna interpretacija širi pojam koji obuhvaća i interpretativno čitanje i interpretaciju bez tekstnog podloška. Kada su tekstovi koji se interpretiraju kraći dobro je da ih govornik nauči izgovarati bez predloška, na taj način on odaje veću razinu samopouzdanja, ostvaruje kontakte očima s publikom i tako se može uspostaviti bolji odnos sa slušateljima. Za duže tekstove koristi se predložak, ali je i uz korištenje predloška potrebno povremeno podizanje očiju prema očima publike. Čitanje mora biti pravilno i promišljeno. Korištenjem stanki, promjenom boje, visine i jačine glasa, te promjenom tempa čitanja možemo djetetu prenijeti vlastiti doživljaj teksta. Korištenje gesti djeci može pomoći i u razumijevanju nepoznatih riječi. Redovito čitanje potiče dječju maštu i stimulira centre mozga vezane za govor (Pitanti, 2017).

2.1.3. Provođenje govorne interpretacije

Prije same interpretacije treba s djecom uspostaviti kontakt, zadobiti njihovu pažnju i omogućiti svima zainteresiranim da se pridruže aktivnosti. Tekst se čita bez prekidanja, bez objašnjavanja pojedinih riječi ili konteksta za vrijeme čitanja, uspostavljanjem kontakta očima s djecom. Čitatelj se ne bi trebao previše kretati u prostoru ili zauzimati neobične položaje tijela kako ti pokreti ne bi usmjerili pažnju slušatelja na pokrete umjesto na tekst, u prvom planu trebaju biti geste i intonacija prilagođene radnji djela. Treba se smjestiti u prostoru tako da bude pogledom dostupan svoj djeci zainteresiranoj za slušanje. Interpretator promjenom glasa može dočarati različite likove koji se pojavljuju u priči, ali mora pripaziti da ta promjena glasa ne prenosi krivu poruku i da je u skladu s radnjom. Tako mekši glas može lako predstavljati staricu, oštar glas vješticu, a piskutav glas miša. Ponekada takve

promjene glasa slušateljima mogu zvučati smiješno, ali radnja koja se događa u književnom djelu nije smiješna. Tada je potrebno naći ravnotežu kojom se i dalje vjerodostojno prikazuje i lika i radnju (Pitanti, 2017).

Velički navodi odlike dobrog pripovjedača, a te odlike mogu se primijeniti i na interpretatora teksta a to su poznavanje teksta, tijeka radnje, upotreba mimika i gesta, poštivanje govornih vrednota, regulacija tempa, igranje glasom, upotreba stanke i objašnjavanje nepoznatih riječi prije pripovijedanja (Velički, 2013, prema Grbavac, 2019).

Korištenje govornih vrednota u interpretaciji vrlo je važno za pridavanje značenja tekstu. Raznim intonacijama, ekspresijama i brzinom moguće je prezentirati razne emotivne doživljaje. Kroz glas je moguće pokazati strah, brigu, sreću, iznenađenje. Zato je moguće isti tekst interpretirati na različite načine. Treba pripaziti da interpretacija prati smisao teksta kako se slušatelji ne bi zbunili, obzirom da je glavni cilj potaknuti kod čitatelja percepciju i emotivni doživljaj teksta. Djeca tek savladavaju norme govornog jezika i zbog toga treba posebice paziti da ono što izgovaramo bude književno ispravno.

Kvalitetna interpretacija sadrži varijacije u glasnoći govora. Ono što je važno ili strašno može se izreći vrlo glasno, a najveće tajne mogu se reći vrlo tiho, gotovo šapatom. Određene likove interpretator može predstavljati raznim bojama glasa, pticu će predstavljati pjevan glas, djeda dubok glas, baku mekan glas, psa razigran. Brzina izgovora također doprinosi doživljaju teksta, kada se likovi jako žure da ne zakasne tekst ćemo čitati ubrzano, a kada su likovi umorni i pred počinkom tekst čitamo usporeno. Usporeno možemo čitati i nešto što je jako važno u tekstu, kao što su upozorenja. Tako djetetu dajemo vrijeme u kojemu može procesuirati pročitano. Ponekada se stanka koristi i kada želimo da dijete nadopuni tekst, najčešće kada se određene fraze u tekstu ponavljaju više puta ili kada se smišlja rima. Facijalne ekspresije su jednako važne kao glas. Kada dijete gleda facijalnu ekspresiju interpretatora na njoj prepoznaje emocije. Razumijevanje emocija svim ljudima je uročeno i tako djeca intuitivno povezuju emocije i radnju teksta. Korištenje lutki ili pokreta za prikaz radnje također obogaćuje proces interpretacije. To je posebice zanimljivo kada se radi o dramskom tekstu. Takva pomagala djetetu mogu pomoći da se lakše samostalno uključi u proces ili da kasnije kroz njih projektira svoj doživljaj (Merey Sarajlija, 2020).

Dječje reakcije koje su vidljive tijekom interpretacije mogu biti treptanje, klimanje glavom, razne facijalne ekspresije, zadržavanje ili skretanje pogleda. Praćenjem tih reakcija

možemo prilagoditi interpretaciju tako da ona bude uspješnija i zanimljivija. Izrazi korišteni u tekstu često su iznad razine djetetove trenutne lingvističke kompetencije, a njihovo korištenje i objašnjavanje potiče djecu i na usvajanje istih (Blaži, 1994).

Djeca u dobi od dvije do tri godine na prvo otvaranje slikovnice odmah počinju imenovati pojmove koje prepoznaju na ilustracijama. Mlađa djeca uglavnom su na neki način verbalno pokazivala da prepoznaju pojmove, izgovaraju određene glasove uz popratne facijalne ekspresije. Djeca srednje vrtićke dobi nakon interpretacije često koriste novousvojene pojmove za igru s vršnjacima. Uporabom novih pojmova djeca stvaraju i nove priče iz obitelji, odnosno kreiraju nove vlastite priče (Vrsaljko i Paleka, 2018).

2.1.4. Razgovor nakon govorne interpretacije

Nakon interpretacije odgojitelj postavlja pitanja djeci. Ta faza naziva se faza analize i omogućuje djeci izražavanjem prenijeti vlastita zapažanja (Đurić, 2009). Govor odgojitelja treba biti primjeren dječjoj lingvističkoj razini. Pitanja bi trebala biti većinski otvorenog tipa, a trebalo bi izbjegavati pitanja zatvorenog tipa. Na pitanja zatvorenog tipa djeca odgovaraju uglavnom samo s „da” ili „ne”, dok pitanja otvorenog tipa zahtijevaju opširniji odgovor, opisne odgovore s promišljenim izrazima i cijelim rečenicama. Kada dijete ne razumije postavljeno pitanje preoblikovanje pitanja mu može pomoći u razumijevanju (Blaži, 1994). Odgojitelj treba promisliti o svakom pitanju, koja je njegova svrha i na što želi potaknuti dijete njegovim postavljanjem. Svrha pitanja je potaknuti dijete na promišljanje o tekstu i verbaliziranju dojmova, a ne provjeravanje znanja. Tu je odgojitelj usmjerivač, poticatelj i po potrebi pomagač, a dijete se samostalno izražava. Slušajući interpretaciju djeca zamišljaju slike u glavi, zamišljaju radnju, protivljavaju razne osjećaje i povezuju ih sa svojim dosadašnjim iskustvima (Grbavac, 2019).

2.1.5. Aktivnosti nakon govorne interpretacije

Važno je nastojati uključiti svu djecu u aktivnosti i zainteresirati ih za sudjelovanje. Dijete koje se ne želi uključiti u aktivnosti ne smije se prisiljavati. Povratna informacija djetetu odaje uspješnost njegovog govora s ciljem prenošenja poruke, zato uvijek treba

odgovoriti djetetu koje uspostavlja komunikaciju. To je srč komunikacije, primanje i odašiljanje poruke (Velički, 2009, prema Kotarac, 2017).

Ponašanja kojima nastojimo potaknuti dijete na verbalno izražavanje nikada nisu nasumična. Sastoje se od velikog broja pitanja i pauza u kojima se očekuje djetetov odgovor (Blaži, 2014). Potrebno je ponavljati tekstove koji su interpretirani, pogotovo one za koje je dijete pokazalo pojačan interes. Nakon nekog vremena dijete već pamti radnju teksta i zna što će se dogoditi prije nego što je tekst pročitan do kraja. Kod takvih tekstova odgojitelj može postavljati razna pitanja o radnji koja slijedi, namjerno čitati radnju krivim redoslijedom i dopustiti djetetu da ga ispravlja ili dopustiti djetetu da ispremiše dijelove radnje i tako stvori vlastitu priču. Odgojitelj može spojiti i radnje dvije priče ili izmisliti dio teksta i čekati da ga dijete ispravi, odnosno da uoči nepravilnost u odnosu na prethodne interpretacije. Provođenjem takvih vježbi i aktivnosti dijete uočava vremenski slijed u pričama, vježba koncentraciju i vještinu slušanja (Pitanti, 2017). Dijete predškolske dobi nakon pročitanog teksta može se potaknuti na prepričavanje. Dijete tako aktivno upotrebljava jezik, ali i kroz prepričavanje lako se primjećuje koji dijelovi teksta su se djeteta posebno dojmili. To su uglavnom neočekivane i iznenadne radnje ili radnje koje dijete ne razumije u potpunosti i baš ga zbog toga izrazito zanimaju (Vrsaljko i Paleka, 2018). Simbolička igra koja se nerijetko odvija nakon pročitanog teksta sadrži motive pročitanog teksta i uključuje govornu komunikaciju između vršnjaka (Blaži, 1994).

Aktivnosti koje slijede nakon interpretacije književnog djela trebaju proizlaziti iz dječjih interesa i ideja, a odgojitelj je onaj koji ih treba usmjeriti. Uvođenje pokreta u jezične igre pridonosi razvoju govora jer on ovisi o formiranosti fine motorike u djece. Kada razina djetetove fine motorike odgovara kronološkoj dobi, tada u većini slučajeva i govor odgovara kronološkoj dobi. (Posokhova, 1999, prema Pitanti, 2017)

Kod djece jasličke i mlađe dobi odgojitelj tijekom interpretacije poezije ili proze može uzeti djetetovu ručicu i prateći radnju teksta ručicom činiti određene pokrete. Kod djece jasličke dobi odgojitelj asistira djetetu u izvođenju pokreta ili ih on čini, a kod djece mlađe dobi odgojitelj može pokazivati pokrete koje će djeca zatim ponavljati. Tako stvaramo razne igre prstićima koje prate književni tekst i povezuju jezični i motorički razvoj djeteta. To možemo povezati sa malešnicama koje djeca te dobi preferiraju. Malešnice su književni oblici u prvom redu namijenjeni djeci jasličkog uzrasta, koji ritmički kombiniraju samoglasnike i suglasnike, sadrže rimovane slogove i potiču djecu na igre vokalizacije. To su

pjesmice koje se pojavljuju u svim narodima i prve su pjesmice s kojima se djeca susreću. Njihova interpretacija djetetu predstavlja veliku radost i dobrobit, a djeca se rado samostalno uključuju u izvođenje malešnica i igara s prstićima (Kotarac, 2017).

2.1.6. Dobrobiti govorne interpretacije književnog teksta za jezični i ukupni razvoj djece

Govorna interpretacija književnoumjetničkog teksta i interpretativno čitanje smatraju se poticajem dječjem jezičnom razvoju od najranije dobi, te su kao takve predmet brojnih istraživanja. Istraživanja su uglavnom provedena među djecom osnovnoškolske dobi, ali se njihovi rezultati u velikoj mjeri mogu primijeniti i na djecu rane i predškolske dobi.

Pletikos Olof i Vlašić Duić (2013) proveli su istraživanje među učiteljima razredne nastave u kojemu su željeli ispitati koliko često nastavnici koriste interpretativno čitanje. Istraživanje je pokazalo da se velik broj nastavnika koristi interpretacijom teksta, te razgovara s učenicima o tekstu direktno nakon čitanja. Također, istraživanje je pokazalo da se tom tehnikom više koriste nastavnici s kraćim radnim stažem, a oni s dužim stažem češće koriste zvučne zapise. To nam govori o zastupljenosti metode interpretacije u odgojno-obrazovnom sustavu i povećanju korištenje te metode.

Dijete ponavlja dijelove priča i pjesmica iako ne zna uvijek njihovo značenje, a potaknuto je ritmom, rimom i cjelokupnom melodioznošću i slikovitošću teksta. Tako pojedinac postupno, iskustveno i lako usvaja nove riječi i uči njihovo značenje povezujući izgovorene riječi s kontekstom i značenjem. Imenice i glagoli najzastupljenije su vrste riječi u djetetovom rječniku, posebice aktivnom. Redovitim interpretacijama književnih tekstova dijete je izloženo i drugim vrstama riječi, u prvom redu pridjevima. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet 1944. provodi istraživanje u kojemu prati govornu interakciju djece sa sugovornikom i količinu korištenja pridjeva u komunikaciji. Istraživanje je pokazalo da se pridjevi najviše pojavljuju u spontanom govoru, zatim u pjesmicama i pričama, a u najmanjoj mjeri u obliku ponavljanja (Kuvač i Cvikić, 2002, prema Vrsaljko i Paleka, 2018). Iz ovog istraživanja vidljivo je kako je govorna interpretacija pisanog teksta važna kako bi dijete bilo izloženo svim vrstama riječi, a posebice pridjevima koje u slobodnom govoru nema toliku priliku čuti.

Crnković-Nosić (2008) je među učenicima Gimnazije Matije Mesića u Slavnskome brodu provela istraživanje u kojemu je htjela doznati mišljenje učenika o vrednotama interpretacija teksta. Rezultati su pokazali da interpretacija teksta potiče veći interes učenika za tekst, pomaže u razumijevanju i doživljavanju teksta, otkrivanju njegova značenja, sam proces je lijep i ugodan, razvija se kultura slušanja. Svi nabrojani benefiti mogu se primijetiti i kod djece rane i predškolske dobi.

Grbavac (2019) je provedenim istraživanjem na uzorku djece predškolske dobi prikupila rezultate koji ukazuju da književnoumjetnički tekst, koji se u dječjem vrtiću planiranim i vođenim aktivnostima približava djeci, utječe na obogaćivanje dječjeg rječnika.

3. ISTRATIVANJE DJEČJEG DOĐIVLJAJA SLUŠANJA KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG TEKSTA, POSREDOVANOGA NA RAZLIČITE NAČINE (ČITANJEM, GOVORNOM INTERPRETACIJOM, AUDIOZAPISOM)

Književnoumjetnički tekst vrijedan je kao sredstvo koje odgajatelji i ostali odgojno-obrazovni stručnjaci mogu koristiti u radu s djecom s ciljem poticanja njihova jezičnog razvoja i razvijanja jezičnih kompetencija. Govorna interpretacija jedna je od mogućnosti kojima se književnoumjetnički tekst može približiti djeci.

Za potrebe ovoga diplomskoga rada i detaljnijeg uvida u predmetnu temu, provedene su u dječjem vrtiću, u različitim odgojnim skupinama, aktivnosti različitih načina posredovanja umjetničkog teksta djeci; aktivnost čitanja, aktivnost govorne interpretacije, aktivnost slušanja audiozapisa.

Htjelo se dobiti uvid u nekoliko pitanja: hoće li djeca nakon slušanja književnoumjetničkog teksta pokazati napredak u svom jezičnom izražavanju, posebno u području rječnika; hoće li im slušanje biti poticajno za izmjenu dojmova i kako će izražavati svoje dojmove; hoće li se koristiti dijelovima slušanoga književnoumjetničkog teksta pri svojim daljnjim aktivnostima igre.

Cilj je dakle bio dobiti uvid u moguću korelaciju između slušanja književnoumjetničkog teksta i jezičnog izražavanja djece rane i predškolske dobi, kao i u sam dječji doživljaj prezentacije umjetničkog teksta, odnosno u dojmove djece o različitim iskustvima slušanja teksta (odgojiteljevom govornom interpretacijom, odgojiteljevim čitanjem, slušanjem audiozapisa).

Pri promatranju djece tijekom i nakon slušanja književnoumjetničkog teksta, posebna je pozornost bila usmjerena na:

1. Uočavanje dobrobiti govorne interpretacije za dječje jezično izražavanje (bogaćenje rječnika, aktivnije izražavanje itd.)
2. Uočavanje dječjih dojmova o različitim oblicima predstavljanja književnoumjetničkog teksta – čitanjem, govornom interpretacijom, audiozapisom
3. Uočavanje učinka slušanja odgojiteljeve govorne interpretacije na djetetovu igru.

3.1. Metodologija

Ovo je istraživanje provedeno metodom promatranja i ispitivanja sudionika (usmenim skupnim razgovorom) nakon provedenih aktivnosti slušanja teksta. Sve promatranjem uočeno, sistematizirano je i predstaviti će se u tekstu u nastavku rada.

U istraživanju je sudjelovalo 56 djece, od kojih su 32 djevojčice (57,14%) i 24 dječaka (42,86%). 15 djece pripada jasličkoj skupini u kojoj je raspon dobi djece od 1 do 3 godine. 21 dijete pripada mješovitoj srednjoj vrtićkoj skupini u kojoj je raspon dobi djece od 3 do 5 godina. 20 djece pripada mješovitoj vrtićkoj skupini u kojoj je raspon dobi djece od 3 do 6 godina. Ukupni broj jednogodišnjaka je 3 (5,36%), dvogodišnjaka 6 (10,71%), trogodišnjaka 11 (19,64%), četverogodišnjaka 16 (28,57%), petogodišnjaka 13 (23,21%) i šestogodišnjaka 7 (12,5%).

Istraživanje je provedeno tijekom svibnja i lipnja 2023. godine u karlovačkom dječjem vrtiću. U svakoj vrtićkoj skupini govorno su interpretirana tri teksta – pjesmica, priča i igrokaz. Kroz daljnji opis tijeka interpretacije i dječjih reakcija dobiva se uvid u načine na koje interpretacija književnoumjetničkog teksta djeluje na jezični razvoj djece. Riječi odgojitelj i interpretator u nastavku odnose se na provoditeljicu istraživanja i autoricu ovog rada.

3.2. Provedba i rezultati istraživanja

U svakoj od tri odgojne skupine odgojitelj je izabrane tekstove djeci čitao, govorno interpretirao i puštao audiozapis.

Prije govornih interpretacija tekst pjesme i igrokaza interpretator je naučio napamet, a tekstove iz slikovnica detaljno proučio i zapamtio određene fraze kako bi mogao interpretirati tekst uz što manje gledanja. Tekst je neprimjetno zalijepljen na plohu iza mjesta predviđenog za interpretaciju, kako bi interpretator po potrebi pogledao u njega dok pokušava ostvariti što više kontakta očima s djecom.

3.2.1. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u jasličkoj skupini

U jasličkoj skupini govorno je interpretirana pjesma *Medo* nepoznatog autora, priča iz slikovnice *Hoću svoju tutu* autora Tonija Rossa i igrokaz *Vuk kod zubara* autorice Ljerke Pukec.

Govorna interpretacija pjesme

Prije interpretacije pjesme *Medo* interpretator sjeda u mekani kutić koji se nalazi unutar sobe dnevnog boravka odgojne skupine i počinje razgovarati s lutkom medvjedićem. To je privuklo nekoliko djece. Djeca koja su verbalna počela su pokazivati lutku drugoj djeci, imenovati ju i dodirivati. U trenutku kada je primijećeno da su djeca zainteresirana za aktivnost, započeta je govorna interpretacija pjesme. U interpretaciji su posebno naglašavane imenice, koje su djeci jasličke dobi posebno važne, a tempo je prilagođen dječjem uzrastu i ozračju pjesme. Gestama i pokretima praćeno je ono što je u pjesmi opisivano. Pjesma je ponovljena još nekoliko puta na zahtjev djece. Djeca su najviše reagirala na prvu i zadnju kiticu. Tijekom slušanja starija djeca su glumila određene radnje, primjerice kada tekst pjesme govori o tome kako medo ide spavati i oni su se pravili da spavaju. Jedna djevojčica pitala je koje je značenje riječi brlog. Nakon objašnjenog pojma, djeca su ga povezivala sa staništima svih životinja i poistovjećivala njihova mjesta za spavanje s medvjedićim brlogom. Nakon što je interpretator primijetio da njegovo objašnjenje te riječi nije bilo dovoljno precizirano, detaljnije je opisano što je brlog i djeci su pokazane fotografije brloga. Mlađa djeca na rimu su reagirala osmjehom, a povremeno i pljeskom. Spominjanje određenih dijelova tijela potaknulo je djecu da pokazuju te dijelove na vlastitom tijelu. Prilikom treće interpretacije jedan dječak uzeo je lutku medvjeda, stavio ju na ruku i počeo činiti geste koje prate radnju, te ponavljati po nekoliko riječi nakon što su izrecitirane. Nakon interpretacije nekoliko se djece ostalo igrati s medvjedićem. Igra nije pratila radnju koja se događa u pjesmi, ali je sadržavala neke njezine elemente, na primjer, medo je umoran. Jednogodišnja djevojčica ostala je sjediti u mekanom kutiću i koncentrirano je ponavljala riječ noge nekoliko puta kroz desetak minuta. Nakon nekoliko dana djevojčica koja je pitala koje je značenje riječi brlog prišla je odgojitelju i govorila kako njezin pas ima brlog u njezinu krevetu. Tu se može primijetiti kako se dijete aktivno koristi novonaučenom riječju u kontekstu vlastitog iskustva. Interpretacija je ponovljena nekoliko puta kroz tjedan, a interes djece nije padao, nego su iznova dolazili slušati pjesmicu. Pozitivno su reagirali na već

poznate stihove i izgovarali riječ ili riječi koju su zapamtili iz prethodnih interpretacija.

Čitanje pjesme

Tijekom tjedna u kojem je pjesma interpretirana ona je nekoliko puta i pročitana, bez naglašene upotrebe gesta i govornih vrednota. Djeca su prvih nekoliko puta pokazala da su znatno manje zainteresirana za takvu vrstu susreta s književnoumjetničkim tekstom. Nekoliko djece udaljilo se od mirnog kutića i pronašlo druge aktivnosti, a samo je jedno dijete tražilo ponavljanje pjesme. Dvogodišnji dječak donosio je lutku medvjedića. Pred kraj tjedna puno je više djece pokazalo interes za čitani tekst. Pretpostavljam da je tomu razlog dječja veća upoznatost s tekstom s vremenom zbog višestrukih slušateljskih iskustava. Sedmero djece znalo je već i dijelove teksta napamet (koja riječ će slijediti prethodno izgovorenu) te je sudjelovalo u čitanju.

Interpretativno čitanje slikovnice

Slikovnica *Hoću svoju tutu* izabrana je za interpretaciju u ovoj odgojnoj skupini zato što su djeca iz skupine intenzivno trenirala odlazak na tutu i to im je bilo jako važno u tom periodu. Čim su djeca u skupini primijetila da se u sobi dnevnog boravka nalazi nova slikovnica uzela su ju sa stola i krenula prelistavati. Trogodišnja djevojčica je prema ilustraciji na koricama slikovnice pretpostavila je da je slikovnica o princezi na tuti. Djeca su odnijela slikovnicu u mekani kutić i pozvala odgojitelja da ju dočte pročitati. Tijekom čitanja dvogodišnji je dječak listao slikovnicu, a pri čitanju je na znak interpretatora okretao stranice. Većina je djece na trenutak gledala u slikovnicu, na trenutak u odgojitelja, a troje djece je cijelo vrijeme gledalo u odgojitelja. Gledanje u slikovnicu i slika koju dijete gleda je također bio poticaj dječjem jezičnom izražavanju i uporabi riječi koje dijete ima u aktivnom rječniku. Odrečene dijelove teksta djeca su ponavljala, a to su uglavnom bili dijelovi koji se unutar priče ponavljaju nekoliko puta. Dijelovi koje su djeca ponavljali bili su „tuta je mjesto za to” i „hoće svoju tutu”. Djeca su pokazivala vrlo emotivan doživljaj teksta, služeći se mimikom, gestama, izrazima lica, smijanjem naglas. Promjena boje glasa interpretatora kod raznih likova koji izgovaraju dijelove teksta posebno se sviđjala djeci. Tijekom cijele interpretacije bili su koncentrirani na sadržaj. Djecu je nakon interpretacije zanimalo tko je princezi kupio tutu i zašto, kako se zove njezina mama, zašto na kraju princeza ne sjedi na tuti. Slikovnica je potaknula djecu da se služe jezikom i prepričavaju odgojitelju i drugoj djeci iz skupine izgled vlastite tute, vlastita iskustva u korištenju tute i kako im roditelji u tome pomažu. Djeca su

tražila više ponavljanja interpretacije i u svakom ponavljanju jednako su ekspresivno reagirali. Idući dan slikovnica je samo pročitana i djeca su se brzo okupila oko odgojitelja, te tražila ponavljanja čitanja. Nakon dva ponavljanja interpretativnog čitanja djeca (dvoje trogodišnjaka, te jedan dvogodišnjak) su počela prepričavati tekst i govoriti što će se iduće dogoditi u slikovnici. Nije primijećeno da je interpretacija utjecala na igru djece tijekom dana.

Izvedba igrokaza uz interpretativno (scensko) govorenje

Igrokaz *Vuk kod zubara* proveden je na isti način u sve tri skupine koje su sudjelovale u istraživanju. U interpretaciji su korištene lutke kao pomagala te paravan koji služi za kretanje lutaka. Vuk i Svraka glavni su likovi ovog igrokaza i interpretator je njihove glasove prikazao vidno različite. Sve emocije likova naglašene su promjenama u glasu, a prema smjernicama kvalitetne interpretacije. Djeca jasličke skupine reagirala su vrlo potreseno i emotivno na vukov doživljaj boli, počeli su gladiti lutku i grliti ju. Ponavljali su fraze koje se odnose na odlazak vuka kod zubara, koristili su oštar i ljutit glas. Djeca su tražila još tri ponavljanja interpretacije, a nakon toga sami su željela sama držati lutke i animirati ih. Lutku vuka odnijeli su u kutić doktora i krenuli joj pregledavati zube, a zatim su joj kuhali. Djeca su se dugo vremena suosjećajno obraćala vuku i tješila ga, te mu pričala o svojim iskustvima odlaska kod zubara.

Čitanje teksta igrokaza

Dan nakon igrokaz je samo pročitao bez naglašenih govornih vrednota. Djeca su se opet okupila oko paravana, ali su prekidali izvedbu interpretacije pitanjima o vuku i traženjem lutke koju sami žele animirati.

3.2.2. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u srednjoj mješovitoj vrtićkoj skupini

U srednjoj mješovitoj vrtićkoj skupini djeci je na različite načine predstavljena pjesma *Neposlušan stol* čiji je autor Branislav Obličar, priča iz slikovnice *Riba duginih boja* autora Marcusa Pfistera i već spomenuti igrokaz *Vuk kod zubara*.

Govorna interpretacija pjesme

Kako bi se privukla dječja pozornost na stol u sobi, na nj je stavljen stolnjak i mala čaša s vodom (koja se kasnije prolila). Kada su se sva djeca znatljivo okupila započeta je govorna interpretacija pjesme *Neposlušan stol*. Sva djeca reagirala su glasnim smijehom, a na pojedine dijelove pjesmice čučenjem i zaprepaštenjem. Pjesma spominje kako će stol „ići u peć” ako bude neposlušan, na što djeca snažno reagiraju međusobnim pogledavanjem i iznenađenšću. Taj trenutak u pjesmi većina djece je navodila kao najdojmljiviji. Djeci je bilo potrebno objašnjenje značenja jedne riječi i jednog izraza (frazе). Nekoliko djece nije znalo koje je značenje riječi papar. Djeca koja su znala značenje te riječi objasnila su im za što se koristi i kakvog je okusa papar. Izraz „dar-mar” izazvao je kod djece smijeh, ali nisu bili sigurni što znači jer se, kako su rekli, do sada nisu susreli s tim izrazom. Iako izraz nije dio standardnoga hrvatskog jezika, često se može susresti u govoru i razgovoru, ali i u književnim tekstovima. Nakon objašnjenja izraza i ponovne interpretacije dječak koji je mislio da je značenje izraza dar oduševljeno je počeo opisivati o čemu govori pjesma. Taj izraz djeca su koristila i u igri tijekom dana. Djeca su tražila višestruko ponavljanje interpretacije pa je pjesma interpretirana još 8 puta. Četverogodišnja djevojčica je tijekom interpretacije zapamtila skoro sav tekst te ga počela izgovarati. Prilikom govorenja trudila se koristiti govorne vrednote te unositi emocije u svoj govor. Izrazila je želju da ona sama izgovori pjesmu. Njena interpretacija bila je puna emocija i promjena boje i jačine glasa. Osim korištenja izraza „dar-mar” nije primijećeno da je govorna interpretacija utjecala na igru djece tijekom dana.

Čitanje pjesme

Dva dana kasnije u skupini je pročitan tekst pjesmice. Osmero djece je sjelo u mekani kutić u blizini i slušalo čitanje, dok su ostala djeca prekinula dotadašnju igru i prišla, ali su se vrlo brzo udaljila. Troje djece je ostalo nakon što je prekinulo igru i došlo. Djeca su tražila 3 ponavljanja čitanja.

Interpretativno čitanje priče

Djeca ove odgojne skupine nekoliko dana prije planirane interpretacije pokazala su interes za morska bića, a među njima i ribe, te je zato *Riba duginih boja* izabrana za interpretaciju. Tijekom interpretacije djeca nisu gledala slikovnicu nego su samo slušala interpretatora. Dvoje trogodišnjaka nije poslušalo interpretaciju do kraja nego se udaljilo.

Reakcije djece primijetile su se u trenutku gdje se Srebrica predstavlja i u trenutku kada odlazi kod hobotnice. Srebričino predstavljanje kod djece je izazvalo divljenje, sretne uzdahe i komentare, a odlazak kod hobotnice izazvalo je iznenađenje, strahopoštovanje, kod neke djece čak i naznake straha, a koje su se mogle vidjeti na njihovim izrazima lica. Djeca su nakon interpretacije imala brojna pitanja o tekstu, a najviše pitanja se odnosilo na hobotnicu i njezin život u oceanu. Djecu je zanimalo što znači riječ pećina. Petogodišnja djevojčica rekla je kako misli da riječ pećina predstavlja mjesto gdje se nešto peče. Neka pitanja odnosila su se i na život Srebrice s prijateljicama ribama. Na verbalni poticaj odgojitelja u obliku pitanja o tekstu djeca su aktivno odgovarala i dijelila svoje dojmove o pročitanom. Gotovo sva djeca shvatila su pouku priče. Odgojitelj je pitao djecu o značenju riječi krljušt, oholo i uporno. Za svaku riječ djeca su pokušala dati svoja objašnjenja, a riječ uporno opisala su zajedničkim odgovorima bez pomoći odgojitelja. Djeca koja često prakticiraju čitanje slikovnica s odgojiteljem ili roditeljima uspješno su prepričala priču, a oni koji su rjeđe u kontaktu s pisanim tekstem su odgovarali na pitanja o radnji koja su im bila postavljena. Nakon razgovora o tekstu djeca su tražila ponavljanje interpretacije još jednom. Nakon druge interpretacije djeca su prepričavala priču jedno drugome uz pomoć ilustracija iz slikovnice koja im je bila dostupna u kutiću čitanja. U igri čitanja prijateljima djeca su mijenjala određene dijelove priče, tako da je u većini dječjih interpretacija ribica Srebrica odmah podijelila svoje sjajne ljuskice drugim ribama u moru. Tijekom boravka na otvorenom djeca su imala ponučen bazen i gumene životinje među kojima su bile i ribe. Bez sugeriranja odgojitelja djeca su sama birala gumene ribe i glumila dijelove iz interpretirane priče. Tri petogodišnjakinje tražile su veliki papir na kojem su željele nacrtati morsko dno. Na morskom dnu se uz mnoštvo riba i morskih stvorenja našla i ribica Srebrica i njezine prijateljice. Skupinu od pet dječaka u dobi od četiri godine riječ pećina potaknula je na izgradnju vlastite pećine. Riječ su puno puta ponovili tijekom gradnje pećina. Prva pećina bila je napravljena od jastuka, dekice i stola, a drugu su gradili na otvorenom uz bazen od gumenih kocaka i u nju skrivali ribice.

Slušanje audiozapisa priče

Idući dan djeci je pušten audiozapis u kojemu je čitana priča *Riba duginih boja*. Djeca su bila zainteresirana i poslušala su priču, ali nisu bile vidljive emotivne reakcije kao prilikom interpretacije koju je vodio odgojitelj, niti toliki stupanj koncentracije. Drugo ponavljanje audiozapisa inicirala su djeca, ali ih se više od polovne udaljilo u ostale dijelove

sobe.

Čitanje priče

Na čitanje priče djeca su reagirala slično kao i na audiozapis, pažnja je trajala vrlo kratko i nije bilo većeg interesa nakon prvog čitanja. Donošenje slikovnice potaknulo je djecu da kao i prvog dana uz pomoć ilustracija jedni drugima prepričavaju radnju slikovnice.

Izvedba igrokaza uz interpretativno (scensko) govorenje

Igrokaz *Vuk kod zubara* proveden je na isti način kao i u prethodnoj skupini. Djeca iz srednje skupine nisu pokazivala toliko intenzivne emocije i željenje prema vuku kojega su boljeli zubi. Postavljali su pitanja koja se tiču odnosa vuka i svrake te ih je zanimalo kako se zubar ne boji vuka. Nisu znali značenje riječi djetlić i svraka, te je odgojitelj jednostavno opisao o kakvim vrstama ptica je riječ u tekstu. To je potaknulo dječaka da donese enciklopediju u kojoj su se nalazile mnogobrojne ptice i pronađe s ostalom djecom zubara djetlića i svraku. Djeca nisu pokazala želju da sami isprobaju biti interpretatori igrokaza, ali su kreirali izmišljeni razgovor između medvjeda i svrake. Razgovor između lutaka potaknuo je dva dječaka da izvade igračke životinje i kreiraju razgovore između drugih stanovnika šume. Tako se igra nadogradila i svi su stanovnici šume išli kod zubara djetlića. Sedmero djece se priključilo igri dječaka.

Čitanje teksta igrokaza

Idući dan igrokaz je pročitao bez naglašenih govornih vrednota. Djeca su rekla da žele da igrokaz bude izveden kao dan ranije i igrokaz je pročitao samo jednom, a nakon toga je govorno interpretiran uz sve govorne vrednote.

3.2.3. Posredovanje književnoumjetničkog teksta u mješovitoj vrtićkoj skupini

U mješovitoj vrtićkoj skupini djeci je predstavljena pjesma *Mačka kod zubara* autora Luke Paljetka, tekst iz slikovnice *Plesna haljina žutog maslačka* autorice Sunčane Škrinjarić i igrokaz *Vuk kod zubara*.

Govorna interpretacija pjesme

Djeca iz mješovite skupine pokazala su zainteresiranost za mačke jer jenu mačku svakodnevno promatraju iz vrtića. Prije interpretacije djeci je najavljeno kako će biti izgovorena pjesma o mački i ona su se brzo okupili oko interpretatora, samostalno donijela jastuke i sjedaljke. Prva interpretacija je izazvala smijeh kod djece i traženje ponavljanja. Nakon prve interpretacije djeca su istaknula da im je smiješno kada se mački zubi klimaju kao staroj babi, kada se zubi ponašaju kao pijanci, te kada miš mački kaže da ga nema kod kuće. Povezivali su kontekst riječi koje su se nalazile u stihu i razumjeli usporedbe koje je autor napisao. Zaprepaštenje je izazvao trenutak kada se otkrije da je miš zubar koji mački popravljaju zube. Djeca su doživljavala emocije koje im je interpretator nastojao prenijeti kroz interpretaciju, a te emocije očitovale su se u gestama, facijalnim ekspresijama i povremeno kraćom glasovnom reakcijom, kao što je smijeh, uzdah ili povik. Djeca se do sada nisu susrela s riječima: splasnuti, ťurnal, ťarmirati i ukosnica. Riječi ťurnal brzo su pretpostavili značenje uzevši u obzir kontekst u kojemu se riječ nalazi, a za ostale navedene im je trebalo objašnjenje. Cjelokupna pjesma potaknula je znatiželju, a time i raspravu i komunikaciju djece u skupini. Djeca su samostalno poticala mećusobni razgovor i razgovor s odgojiteljem koji je bio u ulozi interpretatora. Teme oko kojih su djeca pavela raspravu bile su gdje mačka odlazi na ples i ima li muća s kojim ide, gdje mačka nabavlja slatkiše u obliku miševa i postoje li takvi slatkiši u Kauflandu, zašto su mačku boljeli zubi kada su slatkiši u obliku miša mekani, što znači maćkino stajanje na rep jadu, kako se mačka nije bojala krokodila u ćekaonici, zašto bi mačka ťeljela jesti ukosnice i ťibice nakon što joj je miš dao dopuťtenje za to, gdje će mačka ići kod zubara nakon što su joj se opet pokvarili zubi, a miš ju nije htio primiti u ordinaciju. Ponavljanja u pjesmi su poticala djecu da i sama izgovore riječi koje se ponavljaju i tako sudjeluju u interpretaciji. Rima je djelovala na djecu tako da ih je motivirala na pretpostavljanje riječi s kojom će se prethodno izgovorena rimovati. Djeca su primjećivala tempo kojim se pjesma interpretira i pretpostavljali nakon koliko riječi treba slijediti riječ s kojom se odrećena rimuje, s obzirom na to da se te riječi obićno nalaze na kraju stiha.

Ćitanje pjesme

Na ćitanje (bez koriťtenja naglaťenih govornih vrednota kao u interpretaciji) djeca su reagirala sa zainteresiranoťću, ali nije bilo primjetno da su doživljavali intenzivne emocije kao prilikom interpretacije. Smijeh je bio prisutan pri sluťanju i u ovom obliku posredovanja pjesme.

Slušanje audiozapisa pjesme

Nakon slobodnih aktivnosti djece u skupini pušten je audiozapis iste pjesmice. Djeca su se brzo okupila bliže izvoru zvuka, no puno ih se udaljilo nakon prve dvije kitice, koncentracija im je bila vrlo slaba i počeli su gledati u drugim smjerovima tražeći nove aktivnosti. Djeca nisu tražila ponavljanje audiozapisa.

Čitanje priče

Tekst slikovnice djeci je pročitan bez upotrebe govornih vrednota, jednolično i bez naglašavanja određenih riječi. Za takvu vrstu slušanja teksta djeca su brzo gubila koncentraciju, započinjala su razgovore nevezane za tekst tijekom čitanja i pitala hoće li brzo biti gotovo.

Interpretativno čitanje priče

Idući dan odgojitelj je tekst govorno interpretirao, a reakcije djece bile su upravo suprotne onima danu ranije. Djeca su bila zainteresirana za interpretaciju, fokus im je bio na odgojitelju koji je interpretirao tekst i bile su vidljive emocionalne reakcije koje su se najviše očitovale na izrazima lica. Najveća reakcija bila je vidljiva kada tekst opisuje kako je pauk pomogao maslačku. Primjetno je da je mlađoj djeci iz skupine pred kraj interpretacije počela padati razina koncentracije na tekst. Nakon interpretacije djeca su pitanjima povelu raspravu o balu cvijeća koji se održava svake godine. Zanimalo ih je kako sve cvijeće dobiva pozivnice kada ima jako puno cvijeća na svijetu i kako sve cvijeće ima haljine kada ne cvjeta sve u isto vrijeme. Sva su djeca izrazila kako ih se najviše dojmio trenutak kada pauk umre od sreće i kada maslačak dobije haljinu. Razgovorom su se najviše zadržali na temi pauka i počeli su se zanimati za njegov izgled. Vrlo su detaljno zapamtili riječi koje opisuju pauka i njegovu osobnost. Izrazili su kako ne razumiju kako je moguće umrijeti od sreće i ponosa. Taj dio teksta detaljno je objašnjen uz dječja potpitanja. Razgovor o haljini koju je maslačak dobio potaknulo je djecu da prepoznaju poruku koju je autorica željela prenijeti ovim tekstom. Djeca su samostalno izgovorila što je lijepo ponašanje, a što nije lijepo ponašanje i tako došla do poruke. Odgojiteljica je postavila nekoliko pitanja koja se tiču razumijevanja riječi koje se pojavljuju u slikovnici. Djeca su znala značenje riječi: bal, slavuj, orkestar, tragovi, vrtlar. Djeca nisu znala značenje riječi: svjetlokos, uzorak, ruho, nevjesta, skromno. Značenje riječi nevjesta objašnjavao je šestogodišnjak, a nakon objašnjenog pojma mlađa djeca i dalje nisu bila sigurna u njegovo značenje. Nakon odgojiteljeva objašnjenja i

povezivanja pojma nevjesta s bijelom vjenčanicom i mlaĀa djeca su shvatila znaĀenje rijeĀi. Djeca su se iznenadila kada su spoznala da je boĀja ovĀica naziv za bubamaru i taj su naziv upotrebljavala tijekom igre na otvorenom i traĀila boĀje ovĀice. Djeca su potaknuta da prepriĀaju radnju slikovnice, starija djeca su radnju prepriĀala samostalno, a mlaĀa uz pomoĀ druge djece. U djeĀjem prepriĀavanju radnje bilo je vidljivo koliko ih se dojmio pauk jer su najviše vremena posvetili njegovu opisu i djelima. Nakon provedene interpretacije pet djevojĀica crtalo je i iz kolaĀa izrezivalo haljine za cvijeĀe. Nije primijeĀen velik utjecaj interpretacije na simboliĀku igru djece tijekom dana.

SluĀanje audiozapisa priĀe

Audiozapis teksta slikovnice pušten je djeci dan nakon interpretacije. Samo mali broj djece doĀao je poslušati priĀu ispoĀetka, na poĀetku sedmero, a nakon nekog vremena joĀ dvoje. Djeca su traĀila ponavljanje audiozapisa. Tijekom sluĀanja audiozapisa nisu bile vidljive veĀe emocionalne reakcije djece na tekst.

Izvedba igrokaza uz interpretativno (scensko) govorenje

Igrokaz *Vuk kod zubara* izabran je kao tekst za govornu interpretaciju zbog interesa djece za stomatologiju koji je potaknut govornom interpretacijom pjesme *MaĀka kod zubara*. Igrokaz je potaknuo veliko oduĀevljenje. Emocionalne reakcije bile su vidljive i izraĀene, a nakon provedene interpretacije djeca nisu prvo postavljala pitanja, nego su traĀila joĀ 3 ponavljanja. Tijekom zadnje interpretacije djeca su govorila vuku savjete za odrĀavanje zdravijih zuba. Djeca nisu znala da svraka i djetliĀ predstavljaju vrste ptica i traĀili su da im se pokaĀe fotografija svake od tih ptica. Nakon ponavljanja igrokaza sva djeca su htjela biti u ulogama vuka i svrake. Sva ŀestogodiĀnja djeca komunicirala su tijekom svojih izvedbi, mijenjala radnju priĀe prema svom nahoĀenju i dodavala detalje koji su priĀu Āinili njima zanimljivijom i bliĀom. Petero je djece priĀlo paravanu i uzelo lutku, ali nije htjelo govoriti i odglumiti igrokaz. Igrokaz je potaknuo djecu da kroz cijeli dan koriste paravan i predstavljaju razna ŀiva biĀa.

Āitanje teksta igrokaza

Na samo Āitanje teksta djeca nisu reagirala s oduĀevljenjem nego su traĀila lutke i govorila kako Āe oni odglumiti igrokaz.

3.3. Rasprava

Navedena opažanja pokazuju da su sve govorne interpretacije imale povoljan utjecaj na dječji jezični razvoj, najviše u području bogaćenja rječnika, govora i komunikacije.

U jasličkoj skupini lirski tekst potaknuo je djecu na govorno izražavanje, učenje novih riječi i povezivanje riječi s objektima, te uočavanje rime i ritma u pjesmi. Lirski tekst u manjoj je mjeri utjecao na dječju igru, ali su nepoznate riječi potaknule komunikaciju koja se povremeno nastavljala kroz dan.

Djeca su manje zainteresirana za čitani tekst, no interes je ipak postojao te su se djeca uključivala i u takav tip izvedbe. Tijekom čitanja proznog teksta djeca su ponavljala određene fraze, tako vježbajući izgovor riječi, a potaknuti su i na povezivanje pojmova navedenih u tekstu, te postavljaju pitanja vezana za tekst. Trogodišnjaci i dva dvogodišnjaka mogla su prepričavati tijek radnje prema ilustracijama u slikovnici. Lirski tekst nije utjecao na dječju igru tijekom dana.

Djeca su pokazala velik interes za izvedbu igrokaz uz interpretativno (scensko) govorenje. To je potaknuo djecu da komuniciraju s lutkama i jedni s drugima te da sami pokušaju izvoditi lutkarsku predstavu. Aktivnosti s lutkama nastavile su se kroz cijeli dan, te je interpretacija značajno utjecala na dječju igru u tom pogledu.

Dječji interes bio je prisutan i za čitani tekst igrokaza, ali su djeca ubrzo preuzimala inicijativu i lutkama željela dodijeliti emocije u glasu uzimajući ih u ruke.

U srednjoj mješovitoj dobnoj skupini interpretacija lirskog teksta izazvala je veliku emocionalnu reakciju kod djece, koja je bila zaslužna za veliku koncentraciju, a posljedično tome i pamćenje fraza i određenih riječi koje se spominju u pjesmici. Djeca su samostalno pitala koja su značenja određenih riječi i upotrebljavala su ih u igri tijekom dana. Značenja riječi pokušali su odgonetnuti sami povezujući slogove u nepoznatoj riječi sa slogovima njima već poznatih riječi. Četverogodišnja djevojčica željela je samostalno interpretirati pjesmu.

Interes za čitan tekst bio je prisutan na početku, ali je brzo nestao.

Interpretativno čitanje proznog teksta potaknuo je djecu na govor i komunikaciju te usvajanje novih riječi. Djeca su uspješno razumjela radnju priče. Dječja igra tijekom dana

sadržavala je elemente pročitanog teksta i očitovala se u simboličkoj igri, gračevnim igrama i umjetničkim aktivnostima.

Na audiozapis i čitanu priču djeca su reagirala vrlo slično, koncentracija je bila niža nego kod govorne interpretacije i nisu bila zainteresirana za ponavljanja teksta.

Izvedba igrokaza uz interpretativno govorenje vidljivo je utjecala na dječju igru u kojoj su djeca koristila govor i formulirala vlastite scenarije te usvajala nove riječi.

Samo čitanje nije zainteresiralo djecu.

U mješovitoj dobnoj skupini interpretativno pročitanu lirski tekst potaknuo je djecu na komunikaciju, razmjenu mišljenja, postavljanje pitanja, govornu reprodukciju teksta i učenje novih riječi. Kroz dan je bila vidljiva igra na koju je utjecao lirski tekst, a posebice simbolička igra i igra uloga.

Na samo neutralno čitanje teksta djeca su pozitivno reagirala, ali su imala puno kraću koncentraciju.

Na audiozapis djeca su reagirala nezainteresirano.

Interpretativno čitani prozni tekst potaknuo je djecu na pokretanje razgovora o cvijeću i o nepoznatim riječima koje su mogli poistovjetiti s vlastitim iskustvom. Djeca su jedna drugoj međusobno objašnjavala značenje riječi. Samostalno su odgonetnuli poruku autora teksta. Tekst je utjecao na dječju igru, a posebice na igru na otvorenom i umjetničke aktivnosti.

Kod čitanja teksta i slušanja audiozapisa djeca su imala nisku koncentraciju, nisu postavljala pitanja ni komentirala. Igrokaz je potaknuo djecu na igru s lutkama i smišljanje vlastitih lutkarskih predstava, naučili su nove riječi, postavljali pitanja i konstruirali nove krajeve i nastavke igrokaza. Igra tijekom dana bila je većinski orijentirana na kazalište lutkama u kojem su se djeca govorno izražavala.

Za neutralno čitani tekst djeca nisu pokazala značajnu zainteresiranost u odnosu na interpretirani tekst.

4. ZAKLJUČAK

Poticanje jezičnog razvoja u ranom djetinjstvu od iznimne je važnosti za svakog pojedinca jer jezikom se služi svakodnevno od najranije dobi. Rano djetinjstvo je razdoblje u kojemu je razvoj intenzivan i vrlo podložan utjecajima iz okoline. Okruženje u kojemu dijete često ima priliku čuti govoreni jezik je nužno za razvoj djetetovog jezika. Govorna interpretacija je oblik govorne umjetnosti, oživljavanje riječi. Govornom interpretacijom teksta odgojitelj djetetu uz puno ekspresija i naglašavanja pojedinih dijelova teksta prenosi vlastiti doživljaj teksta s ciljem izazivanja što intenzivnijeg dojma kod slušatelja. Slušanjem se uočavaju određena pravila jezika i primjećuje se koji fonem pripada ili ne pripada određenoj riječi. Slušajući govornu interpretaciju dijete usvaja glasovni sustav i razvija sposobnost razumijevanja teksta kao cjeline.

Provedeno istraživanje o ulozi govorne interpretacije odgojitelja kao poticaja jezičnom razvoju djeteta pokazalo je kako govorne interpretacije lirike, epike i drame imaju povoljan utjecaj na dječji jezični razvoj. U svim skupinama djece koje su sudjelovale u istraživanju primijećeno je intenzivno bogaćenje aktivnog i pasivnog rječnika djece, potaknuta komunikacija s drugom djecom i odgojiteljima, iznošenje vlastitih stavova, postavljanje pitanja, povezivanje značenja riječi i faza u odnosu na kontekst cijeloga teksta, govorna reprodukcija određenih dijelova teksta, razumijevanje poruke teksta, razumijevanje tijeka radnje u tekstu, izražen emotivni doživljaj teksta, igra potaknuta radnjom ili riječima spomenutima u interpretiranom tekstu. Primijećeno je i da djeca najveće zanimanje i najveću koncentraciju imaju kada interpretator govorno interpretira književnoumjetnički tekst, a znatno manje zanimanje, a time i manji benefiti primijećeni su kod čitanja bez upotrebe govornih vrednota i slušanja audiozapisa teksta.

Odgojno-obrazovne ustanove i stručnjaci koji rade u njima djetetu trebaju pružiti neiscrpan izvor jezičnih poticaja, a jedan od važnih poticaja je govorna interpretacija. Mogućnosti za daljnja istraživanja utjecaja govorne interpretacije književnoumjetničkog teksta u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su brojne, a najpreciznije rezultate dale bi promatrane kroz duži period promatranja i dokumentiranja, od polaska djeteta u jaslice do polaska u školu. Dječji interesi i mogućnosti su beskonačni, a odgojitelji trebaju prepoznati kako usmjeriti svakog pojedinca na maksimalno iskorištenje svojih potencijala.

LITERATURA

1. Bićak, M. (2021). *Roditelji kao poticatelji dječjega jezičnog razvoja* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:427196>
2. Blaži, D. (1994). Utjecaj okoline na razvoj govora u djece. *Defektologija*, 30 (2), 153-160. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/108627>
3. Bubalo, V. (2021). *Okolinski poticaji dječjemu jezičnom razvoju* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:843938>
4. Crnković-Nosić, V. (2008). *Govorna interpretacija teksta*. *Țivot i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 54(20), 127-138. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/57981>
5. Đurić, A. (2009). *Važnost igre u nastavnom procesu (igrokaz, simulacije i računalne igre)*. *Školski vjesnik*, 58 (3.), 345-354. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/82605>
6. Grbavac, M. (2019). *Književnoumjetnički tekst kao poticaj leksičkom razvoju djece predškolske dobi* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:294467>
7. Kotarac, P. (2017). *Razvoj govora* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:8459955>
8. Ljutić, A. (2020). *Odgojiteljeva komunikacija i govorni razvoj djece* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:576659>
9. Merey Sarajlija, D. (2020) *Važnost upotrebe govornih vrednota u interpretaciji teksta s naročitim osvrtom na tekst namijenjen djeci*. U: *Ostvarimo potencijale knjižnica – interdisciplinarnost u provedbi programa*. Preuzeto s <https://www.bib.irb.hr:8443/1089293>
10. Musa, Š., Šušić, M., Tokić, M. (2015). *Suvremeni pristup književnosti*. *Croatica et Slavica Iadertina*, 13(2.), 402-406. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/292727>
11. Pitanti, M. (2017). *Utjecaj interpretativnoga čitanja na razumijevanje leksičkoga sloja teksta kod djece rane i predškolske dobi* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:039197>

12. Pletikos Olof, E. i Vlašić Duić, J. (2016). *Čitanje naglas i interpretativno čitanje u razredu*. Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 18 (3), 697-726. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/167972>
13. Podbevšek, K. (2008). *Tipologija govornih interpretacija*. Govor, 25 (1), 93-109. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/173449>
14. Šego, J. (2009). *Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. Govor, 26 (2), 119-149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165964>
15. Vrsaljko, S. i Paleka, P. (2018). *Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja*. Magistra Iadertina, 13 (1), 139-159. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/217843>

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)